

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Vybrané momenty procesu přípravy Ústavy ČR

Studentská vědecká a odborná činnost

Kategorie: magisterské studium

2015

VIII. ročník

Autor: Bc. Veronika Fuksová

Konzultant: doc. JUDr. Jan Kysela, Ph.D.

Pod kování

Touto cestou bych ráda pod kovala doc. Janu Kyselovi za jeho vst ícnost a pomoc v pr b hu zpracování p edkládané práce.

estné prohlášení a souhlas s publikací práce

Prohlašuji, že jsem práci předkládanou do VIII. ročníku Studentské vědecké a odborné společnosti (SVO) vypracovala samostatně za použití literatury a zdrojů v ní uvedených. Dále prohlašuji, že práce nebyla ani jako celek, ani z podstatné části dříve publikována, obhájena jako součást bakalářské, diplomové, rigorózní nebo jiné studentské kvalifikační práce a nebyla předložena do předchozích ročníků SVO či jiné soutěže.

Souhlasím s užitím této práce rozšiřováním, rozmnožováním a sdělováním ve společnosti v neomezeném rozsahu pro účely publikace a prezentace PF UK, včetně užití třetími osobami.

V Praze, dne 14. 4. 2015

.....
Veronika Fuksová

Obsah

1. Úvod	5
2. Obecně k procesu vzniku Ústavy ČR.....	6
2.1 Omezenost zdrojů vztahujících se k procesu vzniku Ústavy ČR	6
2.2 Inspirační zdroje.....	6
2.3 Subjekty účastnící se procesu vzniku Ústavy ČR.....	8
3. Vybrané momenty procesu pípravy Ústavy ČR.....	12
3.1 Zásadní včné otázky	12
3.2 Procesní linie tvorby Ústavy ČR se zdrazněním klíčových momentů	15
3.3 Proces píjetí Ústavy ČR.....	18
3.4 Alternativní návrhy budoucí ústavy	19
4. Závěr	21

1. Úvod

Předložená práce se zabývá procesem přípravy Ústavy ČR, který probíhal zejména ve druhé polovině roku 1992. Nelze se však při analýze této činnosti omezit na dané časové období, neboť o potřebu nového základního ústavního dokumentu se hovořilo již od konce roku 1989, kdy došlo k zásadní změně v rámci politického i společenského systému. Vznik Ústavy ČR je procesem komplexním, který se vyznačuje celou řadou specifických okolností, za nichž byla utvářena. Tou hlavní je skutečnost, že k tomuto procesu existují pouze omezené materiály, a proto pro zachycení alespoň rámcové představy o činnostech směřujících ke konečnému dokumentu je třeba vycházet z rozličných zdrojů.

V rámci předložené práce se budou zabývat zejména obecnými okolnostmi provázející vznik Ústavy ČR a proces schválení Ústavy ČR se zdůrazní dílčími otázkami, které jsou alespoň z mého pohledu v rámci běžných úvah o vzniku základního ústavního dokumentu ČR zanedbány. Jedná se o vybraná témata, která nejsou v současně literatuře v souvislosti s tímto tématem tolik akcentována, a přesto si zaslouží pozornost. Práce je strukturována tak, aby čtenář mohl poskytnout pohled na inspirační zdroje, které byly k tvorbě Ústavy ČR využity, dále k seznámení se subjekty, které zásadním způsobem formovaly budoucí podobu tohoto dokumentu, a rovněž aby poskytl stručný pohled prací jednání probíhajících ve daném období s uvedením již zmíněných klíčových otázek.

2. Obecně k procesu vzniku Ústavy ČR

2.1 Omezenost zdrojů vztahujících se k procesu vzniku Ústavy ČR

Úvodem je třeba zmínit skutečnost, že při snaze zkoumat okolnosti vzniku Ústavy ČR není možné seznámit se s ucelenými zdroji, které by poskytly komplexní pohled na tuto problematiku. Na které primární dokumenty je možné nalézt v archivu Poslanecké sněmovny, nicméně vztahují se pouze k práci komise předsednictva NR pro přípravu Ústavy ČR a příslušných výborů NR. Pokud jde o komisi vládní, která vystupovala jako klíčová, zachovaly se pouze jednotlivé výstupy její činnosti.¹ Z tohoto důvodu není možné při zkoumání této problematiky vycházet pouze z primárních zdrojů, nýbrž je třeba přistoupit i k následně sepsaným paměťovým analýzám a rozhovorům s konkrétními aktéry tohoto procesu.

Skutečnost, že Česká republika nedisponuje takovými archiváliemi není běžná. Pro srovnání, sousední Polsko, které tvořilo svou současnou ústavu mezi lety 1993 a 1996, má k dispozici tisíce desítek podrobných bulletinů mapujících práci na ústavním dokumentu.² Naopak, v České republice takto ucelené zdroje neexistují, ale musíme se zabývat dílčími dokumenty, které jsou k dispozici a které ovšem poskytují pohled pouze na dílčí otázky. Uvedené téma je proto obtížně zpracovatelné, pokud jde o otázku relevantních zdrojů.

2.2 Inspirační zdroje

Jak jsem již uvedla, proces přípravy Ústavy ČR se vztahuje zejména k období druhé poloviny roku 1992. Nelze ale tvrdit, že Ústava ČR vznikla v tomto období jako zcela nový dokument. Naopak, její inspirační zdroje byly velmi rozmanité. V literatuře nejčastěji nacházíme odkaz k ústavní listině z roku 1920. Ta dala základ nejen systematické budoucí Ústavy ČR, ale také na kterém institutu, jako například postavení moci výkonné a zakotvení bikameralismu. Jedná se ale o dokument, který byl v době přípravy Ústavy ČR již zhruba 70 let starý, a proto je třeba vzít v úvahu skutečnost, že poměry se za tuto dobu výrazně proměnily a tento dokument tak mohl

---

¹ FILIP, Jan. Zapomenuté inspirace Ústavy ČR: k 10. výročí přijetí Ústavy ČR. časopis pro právní vědu a praxi, s. 300.

² Studium bulletinů z let 1993 až 1996 ze sbírky doc. Kysely (Senát Parlamentu ČR).

sloužit spíše jako pevný bod v našich dějinách³, ke kterému nakonec přistoupili své naději. Jednalo se tak spíše o ideový základ naší ústavy.

Inspiraci je možné hledat i v současnosti. Jak často zmíní uje prof. Filip, na které prvky nově vznikajícího ústavního dokumentu mají svůj základ v návrhu Ústavy ČR z července 1991: „vládní komise měla k dispozici rovněž tzv. první verzi návrhu Ústavy ČR z července 1991, jak ji zpracovala komise expertů při Komisi předsednictva NR pro přípravu Ústavy v předchozím volebním období. Chtěl bych se pokusit prokázat, že práva moderních ustanovení vychází z tohoto návrhu a že přípravný materiál z roku 1991 nakonec přece jen splnil svoji roli alespoň v tom smyslu, že umožnil rychlé zpracování konečné verze Ústavy ČR v roce 1992.“⁴ Konkrétní shodné znaky je možné nalézt například v čl. 1 odst. 1, čl. 2 odst. 1 a 2 nebo v čl. 3 odst. 1.⁵ Avšak i přes tyto shodné prvky se Jan Filip z důvodu nedostatku důkazů z jednání vládní komise nedomnívá, že by byla Ústava ČR vystavena na základě návrhu ústavy z července 1991.⁶

Ústava ČR se však inspirovala i zdroji jiné povahy, a to zejména zdroji zahraničními. Tvůrci Ústavy ČR měli k dispozici ústavy jednotlivých evropských států.⁷ Z nich je třeba zmínit Základní zákon SRN, který byl pro naše podmínky využitelná zejména z důvodu obdobného historického vývoje. To se projevilo zejména v čl. 9 Ústavy ČR, který hovoří o tzv. nezměnitelném jádru Ústavy, což je formulace známá právě ze Základního zákona. Dalším příkladem je zakotvení možnosti předsedy sněmovny vybrat předsedu vlády.⁸ Tyto myšlenky zprostředkoval prof. Klokočka, který po emigraci v Německu dlouhodobě žil a pracoval a na počátku 90. let se rovněž účastnil debat nad vznikající Ústavou ČR.

---

³ FILIP, Jan. Zapomenuté inspirace Ústavy ČR: k 10. výročí přijetí Ústavy ČR. časopis pro právní vědu a praxi, s. 296.

⁴ Tamtéž, s. 296.

⁵ Tamtéž, s. 297.

⁶ Tamtéž, s. 299.

⁷ Archiv Poslanecké sněmovny, fond Česká národní rada – VII. volební období (1992), NAD 8. Datum bádání: 24. 2. 2015.

⁸ MLSNA, P. Filosofické a ideové zdroje Ústavy ČR. In: MLSNA, Petr et al. Ústava ČR - vznik, vývoj a perspektivy, s. 35.

2.3 Subjekty účastnící se procesu vzniku Ústavy ČR

Na procesu přípravy návrhu Ústavy ČR měly největší podíl dvě komise, které byly sestaveny záměrně k její přípravě. Jednalo se o komisi vládní a komisi předsednictva NR. Jejich práce se zásadním způsobem prolínaly a je možné tvrdit, že komise předsednictva NR hrála mnohem menší roli, nebo byla spíše orgánem přípravným a současným orgánem, který testoval průchodnost jednotlivých návrhů v rámci NR. Nicméně členové této komise se účastnili i debat o ústavní listině v letech 1990 a 1991 a mohli tak z titulu své důležitější funkce ovlivnit nově vznikající dokument. Jednalo se o Jaroslava Ortmana, Ivanu Janákovou, Annu Röschovou a Jiřího Payne.⁹ Naopak vládní komise, která byla svazována pokyny ze strany vlády, byla ústředním orgánem.

Bylo by však iluzorní domnívat se, že na tento proces měly vliv pouze uvedené komise. Naopak, v období nejen druhé poloviny roku 1992 vystupovaly jednotlivé osobnosti i skupiny občanů, kteří se chtěli vyjádřit k obsahu nově vznikajícího dokumentu. V archivu Poslanecké sněmovny je k dispozici velké množství dokumentů osvědčujících, že běžní občané i zástupci významných institucí se hojně vyjadřovali k jednotlivým institutům nové Ústavy ČR, ale i k Ústavě samotné.¹⁰

Pokud jde o jednotlivce, je třeba na prvním místě zmínit Václava Havla, který v rámci tohoto procesu vystupoval už ne z pozice federálního prezidenta, na kteroužto pozici v létě 1992 rezignoval, ale jak sám zdůrazňoval, jako běžný občan. Jeho vliv je seznatelný zejména ze dvou dokumentů – textu *N kolik poznámek na téma české ústavy*, a ručně psaných poznámek k návrhu ústavy. Nicméně již dříve se angažoval v rámci přípravy Ústavy SFR. Jeho návrh byl předložen v březnu 1991 a podíleli se na něm vedle Václava Havla i další osobnosti, mezi kterými je možné jmenovat Michaela Žantovského, Jiřího Křížana, Pavla Rychetského i Karla Schwarzenberga.¹¹ Skutečnost, že se jednalo o jeho iniciativu, dokládá následující výrok: „*Prezident, který tato setkání inicioval, se tím pokusil dát určitý nový impuls a zavést řád do dosud stagnujících prací na ústavách. Jeho snaha byla motivována i*

⁹ Usnesení předsednictva NR z 30. srpna 1990. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1990cnp/predsedn/usneseni/ue072.htm>

¹⁰ Archiv Poslanecké sněmovny, fond Česká národní rada – VII. volební období (1992), NAD 8. Datum bádání: 24. 2. 2015.

¹¹ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, s. 37.

*tím, že dvouleté volební období ústavních orgánů se blížilo své polovině a jejich hlavní cíl, tedy vyřešení státoprávního uspořádání, byl prozatím v nedohlednu.*¹²

Tento návrh obsahoval ústavní atributy SFR jako například demokratický právní stát, ideál lidskosti, občanskou rovnost nebo úctu k lidským právům a explicitně byla do tohoto návrhu rovněž vložena Listina základních práv a svobod přijatá pouze několik měsíců předtím, v lednu 1991.¹³ Uvedený návrh sice nebyl projednáván, ale Václav Havel z něj vycházel při dalších svých vstupech do procesu tvorby základního ústavního dokumentu.

Jak jsem již zmínila, Václav Havel je autorem textu *Několik poznámek na téma české ústavy* ze 7. srpna 1992. Napsal jej z pozice občana a adresoval členům vládní komise.¹⁴ „V něm jeho autor kriticky glosuje obvyklé v té době již známé expertní varianty návrhu Ústavy, připomíná obsah svého dřívějšího návrhu federální ústavy a zvažuje různé alternativy řešení sporných problémů s argumenty pro jím preferovaný přístup.“¹⁵ Sám připouští, že impulsem pro sepsání tohoto dokumentu byla jeho starost o českou ústavu v tom smyslu, aby do ní nebyly zbytečně zavlečeny partikulární zájmy jednotlivých aktérů: „Myslím, že by politici měli vsadit víc na odborníky, napsat jim své představy a pak jim dát chvíli čas (...). Teprve tento jejich hotový a veskrze vnitřně promyšlený návrh by se měl stát podkladem diskuse v NR.“¹⁶ Václav Havel se prostřednictvím uvedeného textu vyjádřil k různorodým otázkám, jako například k preambuli nebo k předchozím a závěrečným ustanovením.¹⁷

Druhým významným textem se stal rovněž opoznámkovaný návrh ústavy z 23. října 1992. Tento text je datován k 4. listopadu 1992.¹⁸ Václav Havel v něm provedl etné formulační změny, ale vyjádřil se i v cenných podobách některých ústavních institutů. Záleželo mu na tom, aby bylo v základních ustanoveních zakotveno referendum jako jeden ze způsobů, jakými lid může vykonávat svou moc.¹⁹ Doplnil rovněž soustavný čl. 8, jehož znění bylo následující: „Stát dbá o šetrné využívání

---

¹² CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, s. 36, 38.

¹³ Tamtéž, s. 38-39. Obdobnou úpravu nalezneme i v návrhu Ústavy SFR zmíněném výše.

¹⁴ Tamtéž, s. 108.

¹⁵ JIRÁSKOVÁ, V. *Ústava české republiky v evropských souvislostech*. In: SUCHÁNEK, Radovan a Věra JIRÁSKOVÁ. *Ústava české republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona*. s. 17.

¹⁶ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, s. 371.

¹⁷ Tamtéž, s. 373.

¹⁸ Tamtéž, s. 391.

¹⁹ Tamtéž.

p írodních zdrojích a ochranu p írodních bohatství, jeho rovnováhy a druhové rozmanitosti.“²⁰ Ustanovení o ochraně životního prostředí do té doby v návrhu Ústavy ČR nefigurovalo. V rámci moci zákonodárné vstoupil nový odstavec do čl. 18, na základě kterého je použit jiný volební systém do Senátu a Poslanecké sněmovny.²¹ Pokud jde o moc výkonnou, došlo ke změně z dosavadní možnosti prezidenta republiky vracet Parlamentu ČR jen zákony ústavní na zákony veškeré.²² Podstatná úprava byla pro budoucí hlavu státu příliš restriktivní. Václav Havel se ale vyjádřil i k dalšímu zásadnímu tématu, kterým byla územní samospráva a navrhl rozdělit republiku do pěti krajů (pražský, západočeský, severočeský, východočeský a jihočeský), a do dvou zemí (Morava a Slezsko).²³

Je vhodné zmínit i skutečnost, že Václav Havel neprosazoval své názory pouze písemnou formou, jak bylo právě uvedeno, ale rovněž prostřednictvím politiků. V první řadě se jednalo o politickou stranu – ODA v čele s Vojtěchem Ceplem. Tomáš Němeček toto spojení osvětluje následovně: „*Sylla si tento vztah vysvětloval politickými důvody: Ceplova strana ODA se po volbách v roce 1992 ‘musela vypořádat s relativním volebním neúspěchem, který oslabil její postavení v koalici v ODS’ a ‘vítaným zdrojem posílení pozice ODA se stal prezident Havel’.* Takto Cepl tvrdil, že Havel je pro ‘jednu komoru’ (a proti přechodu federálních poslanců do Senátu), ‘brzdou’ by nebyl Senát, ale prezident. V tomto případě by podle Cepla byla vhodnější písemná volba, pro niž se Havel ‘nenechal přesvědčit’.“²⁴ Václav Havel byl ale ve spojení i s jinými politiky. Konzultace měly probíhat i s poslanci ODS, Petrem Koháčkem a Hanou Marvanou, a rovněž se členy vládní komise,²⁵ i ústavním právníkem a pozdějším soudcem Ústavního soudu prof. Vladimírem Klokočkou.²⁶

Další výraznou osobností se stal Václav Klaus, tehdejší předseda vlády, který se stal současně předsedou vládní komise pro přípravu Ústavy ČR. Ten z titulu své funkce vystoupil s programovým prohlášením vlády, kde vyjádřil záměr připravit Ústavu ČR.²⁷ Osobně se angažoval ale i v rámci samotného procesu příprav.

---

²⁰ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*, s. 393.

²¹ Tamtéž, s. 396.

²² Tamtéž, s. 410.

²³ Tamtéž, s. 423.

²⁴ NĚMEČEK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*. s. 89.

²⁵ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. s. 108-109.

²⁶ Tamtéž, s. 109.

²⁷ JIRÁSKOVÁ, Věra. Vznik samostatné české republiky, její ústava a obsah její ústavy. In: PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státovada 2. Díl Ústavní právo české republiky*. s. 313.

Emotivně na toto období vzpomíná Marek Benda: „A vedla se souasná jednání s vládní komisí pro přípravu, s vládou, na úrovni vládní koalice, kde Klaus celý podzim vždycky vyhrožoval: ‘Až já na to budu mít čas, tak si jednou dám víkend a napíšu tu Ústavu za víkend. Tyhle vaše otravování s tím.’ Našt stí si na to čas nikdy nenašel, takže jsme měli Ústavu napsanou poměrně rozumně.“²⁸ Václav Klaus se vyjadřoval konkrétně k některým otázkám, které pro něj měly zásadní význam. Jednalo se o téma bikameralismu, postavení prezidenta republiky a Listiny základních práv a svobod.

---

²⁸ Dle ústního sdělení poslance Marka Bendy ze dne 16. 4. 2014.

3. Vybrané momenty procesu p ípravy Ústavy R

3.1 Zásadní v cné otázky

Ústavní instituty, které vyvolávaly nejrozsáhlejší debaty, je možné shrnout do následujícího vý tu: Listina základních práv a svobod, p ímá demokracie, bikameralismus, v tšiny pot ebné pro p íjetí ústavních zákon , prezident republiky a územní samospráva.

Otázka p evzetí Listiny základních práv a svobod byla nakonec vy ešena odkazem Ústavy R na samostatný dokument, nicmén v pr b hu debat nebylo toto ešení navrhováno jako jediné možné. Možnostmi byly: „a) vt lit ji p ímo do Ústavy (s poznámkou „nebezpe í zablokování možnosti novelizace, jestliže p jde o nedílnou ást nové Ústavy“), b) vymezit v nové ústav jen n která základní práva a svobody, c) p evzít Listinu jako vedlejší dokument.“²⁹ Otázka Listiny základních práv a svobod je ale d ležitá i z hlediska jejího obsahu, který se snažil ovlivnit zejména Václav Klaus, a to v otázce rozsahu sociálních a hospodá ských práv a práva na informace.³⁰ Naopak zastáncem Listiny se stal Václav Havel požadující, aby byla jasn za len na do ústavního ádu R.³¹ Jak jsem již uvedla, Listina se skute n dostala do Ústavy R, a to v rámci odkazu v l. 3, který hovo í o ústavním po ádku. Tento pojem vznikl z iniciativy Miloslava Výborného, který sice p ípustil, že se jedná o pojem špatný, ale minimáln v daném období pomohl umožnit, aby se Listina dostala do ústavního ádu v nezm n né podob .³²

Problematika p ímé demokracie vyvolávala rovn ž politické rozp e. Zatímco opozice ji prosazovala, ODS a ODA byly pro jejímu zavedení.³³ Výrazným proponentem p ímé demokracie se stal Václav Havel i jednotliví poslanci, kte í využili možnosti pozm ovacích návrh , aby tento institut zakotvili do Ústavy NR.³⁴ Výsledné ešení se nestalo ešením definitivním, když tv rci Ústavy R došli

²⁹ N ME EK, Tomáš: *Vojt ch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 88.

³⁰ Tamtéž.

³¹ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na eskoslovenský a eský právní ád*, s. 112-114.

³² VÝBORNÝ, Miloslav. K okolnostem vzniku Ústavy R z parlamentní perspektivy. In: KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy R*, s. 64.; GERLOCH, Aleš, Vladimír ZOUBEK a Ji í H EBEJK. *Ústavní systém eské republiky*, s. 70.

³³ FILIP, Jan. Deset let Ústavy R: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy R*, s. 31.

³⁴ SVOBODA, Cyril a Dušan HENDRYCH. *Ústava eské republiky: komentá , s. 3.*

ke kompromisu, který spočíval ve svění této otázky budoucímu ústavnímu zákonu.³⁵

Téma bikameralismu vyvolává rozsáhlé debaty po celou dobu příprav Ústavy ČR. Již 18. července 1992 byla vedena debata na toto téma, kdy členové komise předsednictva NR adresovali doporučení komisí vládní a uvedli, že parlament se má skládat ze dvou komor.³⁶ Tzv. *Zásady* jsou prvním dokumentem z doby příprav Ústavy, který se obsáhleji vnuje tématu dvoukomorového parlamentu.³⁷ Byla to ODA, která zejména podporovala bikameralismus, ovšem ve specifické podobě navazující na teorii ekonomy F. A. Hayeka, jež navrhoval, aby se jedna komora zabývala právem soukromým a druhá právem veřejným.³⁸ Podle komentáře k článku Ústavy ČR, který upravuje dvoukomorový zákonodárský orgán, byla tato koncepce zvolena jednak z důvodu tradice první republiky i Federálního shromáždění, jednak s přihlédnutím ke zkušenostem s tímto systémem v jiných zemích. Rovněž je v něm uvedeno, že zpočátku neměl tento návrh širší podporu, dostával ji až postupem času.³⁹ Objevovaly se i názory, že druhá komora má vzniknout pouze z toho důvodu, aby mohli kampaně eštit poslanci FS. Tímto orgánem se měl stát prozatímní Senát. To potvrzuje i Cyril Svoboda, který dostal za úkol vymyslet „*jak by šlo složit prozatímní Senát z českých poslanců Federálního shromáždění*.“⁴⁰ Jan Kalvoda takové úvahy nazýval dokonce „*přerasením*“.⁴¹ Dle Aleše Gerlocha je konečné zakotvení bikameralismu přisuzováno kompromisu, ke kterému mělo dojít při jednání v Lánech. Tuto dohodu nazývá spojením *Senát za Listinu*⁴² a znamenala zakotvení dvoukomorového parlamentu, jež byl prosazován zejména pravicovými stranami výměnou za přijetí Listiny základních práv a svobod v nezmeněné podobě, což prosazovaly naopak strany levicové. Nicméně, Marek Benda vzpomíná, že pravice pochtala s tím, že Listina přijata bude, pouze využívala tento prostor jako vyjednávací pozici, a to za tím účelem, aby měla levice dojem, že na základě vzájemné dohody mezi politickými stranami došlo ke kompromisu.⁴³

³⁵ GERLOCH, Aleš, Vladimír ZOUBEK a Jiří H. EBEJK. *Ústavní systém české republiky*, s. 70.

³⁶ NĚMEČEK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 84-85, poznámka pod čarou.

³⁷ KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*, s. 416.

³⁸ HENDRYCH, D. Ke zdrojům návrhu Ústavy ČR z pohledu člena Komise vlády pro přípravu Ústavy ČR. In: GERLOCH, A.; KYSELA, J. et al. *20 let Ústavy české republiky. Ohlédnutí zpět a pohled vpřed*, s. 34

³⁹ SVOBODA, Cyril a Dušan HENDRYCH. *Ústava české republiky: komentář*, s. 20-21.

⁴⁰ NĚMEČEK, Tomáš: *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 100.

⁴¹ Tamtéž.

⁴² GERLOCH, A. Ústava a ústavnost v české republice po dvaceti letech. In: GERLOCH, A.; KYSELA, J. et al. *20 let Ústavy české republiky. Ohlédnutí zpět a pohled vpřed*, s. 23.

⁴³ Dle ústního sdělení poslance Marka Bandy ze dne 16. 4. 2014.

Zásadní otázkou byla i úprava hlasovacího kvóra pro přijímání ústavních zákonů. Vládní návrh počítal s tím, že ústavní zákony budou přijímány nadpoloviční většinou všech poslanců a všech senátorů, což ale nebylo přijatelné pro opozici, ale i pro část vládní koalice.⁴⁴ Pouhou nadpoloviční většinou prosazovaly ODS, ODA a KDU-ČSL.⁴⁵ Vládní většina se v té době dokonce snažila nejen opozici, ale i veřejnost přesvědčit, že „je to obvyklé v západních demokraciích.“⁴⁶ Ve skutečnosti však důvod této úpravy spočíval v tom, že vládní koalice po volbách v roce 1992 touto většinou disponovala. K možnosti típťinové většiny se vyjadřovala v tom smyslu, že je „ešením údajně ‘nesystémovým’, které by mohlo zablockovat veškeré případné ústavní změny, že požadování vysoké kvalifikované ústavní většiny nevede ve své podstatě k široké politické shodě, ale pouze neúměrně zvyšuje váhu malých politických stran působících jako jazýček na vahách a ústavní demokratické procesy jsou tak nahrazovány neprůhlednými kuloárními jednáními.“⁴⁷ K této otázce se vyjádřil i prof. Filip tak, že „(p)okud by nebyl u nás ústupek v této věci spíše, pokud by nezvítězil zdravý rozum, zřejmě by ústava nebyla přijata.“⁴⁸

Úprava postavení prezidenta republiky vyvolávala debaty zejména u Václava Havla, potenciálního prezidenta, a Václava Klause, předsedy vlády, kteří si mohli konkurovat v rámci moci výkonné. Václav Havel si přál, aby byl prezident republiky volen přímou volbou a souhlasem, aby mu byly přiznány co nejširší pravomoci. Naopak, Václav Klaus požadoval v rámci moci výkonné zakotvení dominantního postavení vlády, což se mělo docílit například tím, že by prezident republiky mohl vetovat pouze zákony ústavní, nikoliv zákony běžné.⁴⁹ Za inspirační zdroj v rámci tohoto tématu označuje Cyril Svoboda ústavní listinu z roku 1920.⁵⁰

Posledním zásadním tématem se stala otázka územní samosprávy. Již v *Zásadách* zněl návrh tak, že se bude stát členit na obce a vyšší samosprávné celky, které měly být upraveny zákonem.⁵¹ Pokyny vlády adresované vládní komisi z 29.

---

⁴⁴ VÝBORNÝ, Miloslav. K okolnostem vzniku Ústavy ČR z parlamentní perspektivy. In: KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy ČR*, s. 64.

⁴⁵ NĚMEČEK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 94-95, poznámka pod čarou.

⁴⁶ FILIP, Jan. Deset let Ústavy ČR: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy ČR*, s. 31.

⁴⁷ JIRÁSKOVÁ, Věra. Vznik samostatné české republiky, přehled a obsah její ústavy. In: PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státová suverénnost 2. Díl Ústavní právo české republiky*, s. 316.

⁴⁸ FILIP, Jan. Deset let Ústavy ČR: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy ČR*, s. 31.

⁴⁹ JIRÁSKOVÁ, Věra. Vznik samostatné české republiky, přehled a obsah její ústavy. In: PAVLÍČEK, V. a kol. *Ústavní právo a státová suverénnost 2. Díl Ústavní právo české republiky*, s. 316-317.

⁵⁰ SVOBODA, Cyril a Dušan HENDRYCH. *Ústava české republiky: komentář*, s. 82.

⁵¹ NĚMEČEK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 87, poznámka pod čarou.

ervence 1992 pak stanovily, že „vyšší samosprávné útvary – a už se budou jmenovat regiony, i kraje – mají být ‘v tší, než je dnešní okres’.“⁵² Jednalo se o podstatné téma, které nabývalo různých podob. Ze vzpomínek Jiří Vyvadila i Marka Bendy vyplývá, že jednu chvíli ústavní právním výborem prošly tzv. pašálky. Byly navrženy poslancem Matulkou (KS M) schváleny byly asi tři dny.⁵³ Návrh Ústavy ČR tedy pracoval s různými možnostmi úpravy této otázky, ale nakonec byla zvolena varianta odkazu na budoucí ústavní zákon.⁵⁴

3.2 Procesní linie tvorby Ústavy ČR se zdrazněným klíčovými moment

Jednání o návrhu Ústavy ČR probíhala v rámci obou zmíněných komisí již od ervence 1992, tedy hned poté, co byly příslušné komise ustaveny.⁵⁵ Krátce na to vznikl dokument nazvaný *Zásady Ústavy České republiky ze dne 18. 7. 1992*. Byl zpracován z jejích komisí vládní, ale výše uvedeného dne přijat komisí poslaneckou.⁵⁶ *Zásady* obsahují vyjádření k některým konkrétním ústavním institutům, ale i obecné hodnotové zakotvení budoucí Ústavy ČR.⁵⁷ *Zásady* se pravděpodobně staly podkladem pro vypracování dokumentu jiného – *Základní téze a osnova*⁵⁸, což byla obecná doporučení adresovaná vládní komisi ze strany členů komise předsednictva ČR. Jednalo se například o otázky navázání na ústavní listinu z roku 1920, úpravu územní samosprávy, bikameralismu nebo převzetí Listiny základních práv a svobod.⁵⁹

Další jednání, která probíhala v následujících měsících, je možné posoudit jako jednání spíše partikulární zabývající se jednotlivými ústavními instituty. Ovšem

⁵² NĚMEC, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 90, poznámka pod čarou.

⁵³ Dle ústního sdělení poslance Marka Bendy ze dne 16. 4. 2014. A podle ústního sdělení JUDr. Jiřího Vyvadila ze dne 25. 11. 2013 (rozhovor vedl Mgr. Radek Píša).

⁵⁴ FILIP, Jan. Deset let Ústavy ČR: východiska, stav, perspektivy. In: KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy ČR*, s. 31.

⁵⁵ JIRÁSKOVÁ, V. Ústava České republiky v evropských souvislostech. In: SUCHÁNEK, Radovan a Věra JIRÁSKOVÁ a kol. *Ústava České republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona*, s. 14; Usnesení předsednictva NR z 2. ervence 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cnp/predsedn/usneseni/ue001.htm>

⁵⁶ KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*, s. 415-416; v tomto smyslu se vyjádřil i Jan Filip, vizte FILIP, Jan. *Příprava Ústavy ČR v období do voleb 1992*. In: JIRÁSKOVÁ, Věra a Radovan SUCHÁNEK. *Pocta Prof. JUDr. Václavu Pavlíčkovi, CSc. k 70. narozeninám*, s. 294.

⁵⁷ NĚMEC, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 86-87.

⁵⁸ KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*, s. 417.

⁵⁹ NĚMEC, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 84-85, poznámka pod čarou.

s ubíhajícím časem práce na návrhu Ústavy ČR zintenzivněly a od října je již možné sledovat jednání odehrávající v rámci širších uskupení.

V rámci předložené práce bych se ráda zmínila o problematice soudní soustavy v České republice, která je od svého počátku čtyřstupňová – itající soudy okresní, krajské, vrchní a nejvyšší, a v současné době je předmětem debat, které se týkají možnosti zrušení soudů vrchních, čímž by vznikla jednodušší soustava třístupňová. Pozoruhodná je otázka zakotvení práv vrchních soudů do platné ústavní úpravy. Téma vrchních soudů se v období přípravy Ústavy ČR pojí s vyjednáváním vládní koalice, které se uskutečnilo mezi 19. a 24. říjnem 1992 ve vládní vile v Karlových Varech. Účastnili se její tehdejší přední osobnosti i ti, kteří debatovali, mezi kterými je možné zmínit manžele Syllovi, Cyrila Svobodu nebo Dušana Hendrycha nebo Vojtěcha Cepla, díky kterému je dnes například státní zastupitelství strukturována v rámci Ústavy ČR do moci výkonné.⁶⁰

Pokud se však zaměříme na zmíněnou soudní soustavu, tohoto jednání se účastnili i Otakar Motejl, předseda federálního Nejvyššího soudu a Antonín Mokřý, předseda republikového Nejvyššího soudu. Jelikož se jednalo o silné osobnosti a za předpokladu, že by byla zavedena pouze třístupňová soudní soustava, jeden z uvedených předsedů by přišel o funkci, vepsala se do návrhu soudní soustavy čtyřstupňová. Anna Röschová, členka komise předsednictva NR pro přípravu Ústavy ČR, která byla tomuto jednání rovněž přítomná, k této otázce později uvedla: „*Takže když dnes tu hlubokomyslné odvodování čtyřstupňové soudní soustavy, musím se smát, protože vrchní soud se opravdu zúčil pro Mokřého, jiný důvod nebyl.*“⁶¹ O zakotvení vrchních soudů tak vlastně můžeme hovořit jako o historické nahodilosti.

Podobně tomu bylo i s Českou národní bankou, kterou upravuje Ústava ČR dokonce v samostatné hlavě. Na uvedené jednání se totiž dostavil i Josef Tošovský jakožto tehdejší guvernér centrální banky. Ten stál pochopitelně o zakotvení centrální banky v ústavní listině. Miroslav Sylla na tuto okolnost vzpomíná následovně: „*Tehdy se do toho nikomu z právníků moc nechtělo. Nebyli jsme si jisti, nesedělo to do triády moci: výkonná, zákonodárna a soudní. Nakonec – řekl bych proto, že nikdo si nevzdal rady – se NB objevila ve zvláštní hlavě.*“⁶² Období otázky – soudní soustavy

⁶⁰ N. ME. EK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*. s. 95.

⁶¹ Tamtéž, s. 95-96.

⁶² Tamtéž, s. 96.

i centrální banky – tak byly do ústavního textu vleny jako reakce na vystoupení vlivných osobností.

S tímto jednáním v Karlových Varech se pojí jedna úsměvná historka. Jelikož jednání probíhala i v noci a byla velmi únavná, testoval Miroslav Sylla pozornost svých kolegů, když „do článku 53 vepsal repliku ze hry cimrmanovské divadelní společnosti Dlouhý, Široký a Krátkozraký: ‘A ze všeho nejhorší jsou trpaslíci.’ (Podle vzpomínky Cyrila Svobody si toho všiml jediný Zámecký, podle samotného Sylly až při jízdě poslanecké skupiny pro ústavu její člen Marek Benda.)“⁶³ S trpaslíky se ale setkáváme ještě u jedné příležitosti. Návrh, který vznikl na jednání v Karlových Varech, ještě neměl definitivní podobu. Toho si všiml Cyril Svoboda, který ji nakonec i sepsal. Přesvědčil však Jan Kalvoda ujistil, že bude dopsána. K tomu ale nedošlo a Cyrila Svobodu po návratu z dovolené oslovil tehdejší šéf legislativního odboru na ministerstvu spravedlnosti Milan Kamlach s tím, že Václav Klaus chce v pondělí ústavu a definitivní zpráva stále chybí. Cyril Svoboda ji proto spolu s kolegyní Milenou Polákovou sepsal za necelý víkend. Sám se k této situaci vyjádřil následovně: „Proto je tak špatná (...) A když dnes k tomu tu komentáře, říkám si – co byste chtěli, když komise nedodala nic a já na to měl necelý víkend.“⁶⁴ Součástí, když byl kompletní návrh odevzdán Václavu Klausovi, vzpomíná Cyril Svoboda, že jej „navíc v poslední chvíli zachránil pozorný úředník na úřadu vlády telefonickým dotazem: ‘A pro tam jsou ti trpaslíci?’ Na disketu pro vládu byla omylem uložena stará verze s žertovným Syllovým paragrafem o trpaslících.“⁶⁵

Vládní návrh Ústavy ČR byl 4. listopadu 1992 postoupen předsednictvu NR. V rámci poslanecké skupiny se konalo výjezdní zasedání na zámku v Lánech, které proběhlo mezi 7. a 12. prosincem 1992 a které bylo posledním výrazným zásahem do návrhu Ústavy ČR.⁶⁶ Jednalo se o 27. schůzi ústavního právního výboru NR, které se kromě poslanců účastnili Milan Uhde, Václav Klaus, Jan Kalvoda nebo Cyril Svoboda.⁶⁷ Na tomto jednání došlo k zakotvení Nejvyššího správního soudu, vyjasnění postavení senátorů, hovořilo se i o zakotvení imunity soudců Ústavního soudu a

⁶³ NEMEJK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*, s. 95.

⁶⁴ Tamtéž, s. 98.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na český právní řád*, s. 109.

⁶⁷ Zápis z 27. schůze ústavního právního výboru České národní rady, která se konala 7., 8., 9., 10., 11. a 12. prosince 1992 na zámku Láň. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/vybory/upv/zapis/zu027.htm>

pravomoci vracet zákony ze strany Senátu a prezidenta republiky.⁶⁸ Výsledkem jednání v Lánech se stalo doporučení ústavního výboru NR . 162, aby NR návrh Ústavy R schválila.⁶⁹

3.3 Proces přijetí Ústavy R

Akoliv byla Ústava R přijata 16. prosince 1992, jednání bezprostředně směřující k tomuto cíli probíhala již o den dříve. Dle vzpomínek tehdejších aktérů probíhala 15. prosince 1992 v pozdních večerních hodinách schůzka zástupců poslanců koaličních stran, kteří se dohodli na tom, že žádný poslanec žádného koaličního klubu nepředloží pozměňovací návrh ani žádný jiný pozměňovací návrh nepodpojí.⁷⁰ Jednalo se tedy o schůzku, která měla zajistit průchod návrhu Ústavy R českou národní radou. Podle vzpomínky Miloslava Výborného to byl právě on, kdo schůzku inicioval a kdo rovněž sepsal záznam z jejího průběhu.⁷¹

Den poté, 16. prosince 1992, se na půdě NR konalo celodenní jednání, jehož závěrem bylo hlasování o přijetí Ústavy R. V rámci tohoto jednání byly rovněž projednávány předložené pozměňovací návrhy, kterých bylo několik desítek. Mezi schválenými je vhodné zmínit návrh poslance Pavla Hirše, který do Ústavy R navrhl poměrný volební systém pro snovnu a v tšínový pro Senát⁷², nebo návrh poslance Výborného, který Ústavu R obohatil o otázku imunity ústavních soudců.⁷³ Hlasování o Ústavě R se účastnilo 198 přítomných poslanců. Pro návrh Ústavy R hlasovalo 172 poslanců, 10 se jich zdrželo a 16 bylo proti.⁷⁴ Ústava R byla i přes povodňové obavy schválena přesvědčivou většinou a účinností tak nabyla k 1. lednu 1993.

⁶⁸ NME EK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*. s. 99; Archiv Poslanecké sněmovny, fond česká národní rada – VII. volební období (1992), NAD 8. Zápis z 27. schůzky ze ÚPV NR. Datum bádání: 24. 2. 2015.

⁶⁹ Archiv Poslanecké sněmovny, fond česká národní rada – VII. volební období (1992), NAD 8. Usnesení . 162 ÚPV NR. Datum bádání: 24. 2. 2015.

⁷⁰ BENDA, Marek. K přípravě Ústavy R v české národní radě. In: GERLOCH, A., KYSELA, J. et al. *20 let Ústavy české republiky. Ohlédnutí zpět a pohled vpřed*. s. 37.

⁷¹ NME EK, Tomáš. *Vojtěch Cepl. Život právníka ve 20. století*. s. 99-100.

⁷² Schvalování pozměňovacího návrhu, který přednesl poslanec Hirš. *Poslanecká sněmovna Parlamentu R* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/stenprot/010schuz/s010008.htm>

⁷³ Schvalování pozměňovacího návrhu, který přednesl poslanec Výborný. *Poslanecká sněmovna Parlamentu R* [online]. [cit. 2015-02-28]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/stenprot/010schuz/s010009.htm>

⁷⁴ Schůzka NR dne 16. 12. 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu R* [online]. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/stenprot/010schuz/s010011.htm>; Návrh ústavního zákona byl schválen usnesením NR . 114 - Usnesení NR z 16. prosince 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu R* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cnr/usneseni/u0114.htm>

3.4 Alternativní návrhy budoucí ústavy

Návrh Ústavy R, který byl posléze přijat a který vznikl jako výsledek práce dvou výše uvedených komisí, nebyl jediným v té době předloženým návrhem nové ústavy. Poslanci Levého bloku, SSD a SS jakožto zástupci tehdejší opozice, která neměla na významnost obou oficiálních komisí významný vliv, předložili své alternativní návrhy.⁷⁵

Skutečnost, že takové návrhy vznikly, by nebyla sama o sobě tak překvapivá jako dodatek, že uvedené opoziční návrhy nebyly ani projednávány. Oficiálním důvodem bylo ustanovení jednacího řádu NR, které bránilo jejich projednání z důvodu předložení návrhů již v lánkovém znění.⁷⁶ Jinými slovy, nebyly s tímto návrhy předloženy jejich zásady. Minimálně kvůli zamyšlení vede okolnost, že u vládního návrhu Ústavy R přijalo předsednictvo NR dne 10. listopadu 1992 k žádosti předsedy vlády České republiky o upuštění od projednávání zásad Ústavy R a o zkrácení zákonné 60ti denní lhůty pro projednání Ústavy R usnesení, ve kterém souhlasí s upuštěním od projednávání zásad Ústavy R ve výborech NR.⁷⁷ Naopak pokud se jedná o návrh poslanců Levého bloku, vyjádřilo předsednictvo NR nesouhlas s upuštěním od projednávání zásad Ústavy R.⁷⁸ Stejně tak tomu bylo i u návrhu předloženého poslanci SSD.⁷⁹ Pozoruhodné v této situaci je, že dne 3. prosince 1992 předsednictvo NR vyslovilo souhlas s upuštěním od projednávání zásad Ústavy R, předložené skupinou poslanců SS, ve výborech NR.⁸⁰ K projednání tohoto návrhu však nakonec stejně nedošlo, zejména s ohledem na časovou tíseň.

Obháječi návrhu, jež nebyly projednávány, hovoří v této souvislosti o mocenské aroganci vládní koalice⁸¹ a nepochopitelnosti odmítnutí těchto alternativ, které spatřují jako obohacující: „Byl odmítnut proto, že nebyly předloženy zásady. To

⁷⁵ JIRÁSKOVÁ, V. Ústava České republiky v evropských souvislostech. In: SUCHÁNEK, Radovan a Vraha JIRÁSKOVÁ. *Ústava České republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona*. s. 18-19.

⁷⁶ KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*. s. 423-424.

⁷⁷ Usnesení předsednictva NR z 10. listopadu 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cncr/predsedn/usneseni/ue194.htm>

⁷⁸ Usnesení předsednictva NR z 12. listopadu 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cncr/predsedn/usneseni/ue210.htm>

⁷⁹ Usnesení předsednictva NR z 20. listopadu 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cncr/predsedn/usneseni/ue226.htm>

⁸⁰ Usnesení předsednictva NR z 3. prosince 1992. *Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR* [online]. [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/eknih/1992cncr/predsedn/usneseni/ue255.htm>

⁸¹ JIŘÍNSKÝ, Zdeněk a Vladimír MIKULE. *Návrhy ústavy R, který podali poslanci SSD 19.11.1992*. In: *Právní historické studie*. 37. Karolinum, Praha 2005, s. 225-272.

je p ece sm šné, zvláš v období asové tísn . Kdyby byl ten návrh p ijat jako parlamentní tisk, i kdyby byl základem jednání vládní, resp. koalí ní návrh, mohla se v rámci diskuse brát v úvahu i ur itá ustanovení, která ve vládním (koalí ní) návrhu nebyla, ale byla v tom návrhu opozi ní, mohli jsme si n které problémy ušet it.⁸² Nedostatek politické v le je v tomto p ípad z etelný.

Vedle uvedených návrh , které ve spole nosti vyvolaly rozsáhlé debaty, vznikl v ervenci 1992 i návrh podaný Royalistického hnutí ech, Moravy a Slezska s názvem návrh Ústavy Koruny eské.⁸³ Teze p ípravované ústavy vypracovalo rovn ž Ob anské hnutí, avšak z stalo pouze u nich.⁸⁴

---

⁸² JI ÍNSKÝ, Zden k. Ústavn právní a politické problémy vzniku eské republiky a charakteristika sociáln - demokratického návrhu Ústavy R. In: GERLOCH, A., KYSELA, J. et al. *20 let Ústavy eské republiky. Ohlédnutí zp t a pohled vp ed.* s. 48.

⁸³ KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlament .* s. 424.

⁸⁴ GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním d jinám eskoslovenska.* s. 524, poznámka pod arou.

4. Závěr

V rámci předložené práce jsem se snažila nastínit široké okolnosti, které provázely proces úpravy Ústavy ČR i jejího následného přijetí. Je zřejmé, že se jednalo o proces, do kterého se zapojilo široké spektrum osobností, jež měly zájem na její budoucí podobě. Snažila jsem se rovněž prokázat, že Ústava ČR se v mnohých aspektech inspirovala dřívejšími platnými dokumenty i předcházejícími návrhy.

Uvedené téma má ale i politický rozměr, který bychom dovedli minimálně z uvedeného příkladu alternativních návrhů budoucí ústavy nebo ze zásahů předsedy vlády Václava Klause do ústavního textu. Diskuse nad tím, kterými ústavními instituty s sebou nesly politické střety a s tím související obšírné debaty. Příkladem může být otázka zakotvení přímé demokracie nebo většin potěbných pro schvalování ústavních zákonů. Výslednou podobu Ústavy ČR je proto možné hodnotit jako kompromisní řešení.

Zmapování jednotlivých jednání, která se o tomto tématu vedla, je pro účely této práce pouze rámcové. Zdůraznila jsem však dvě zasedání, která měla pro podobu Ústavy ČR zásadní vliv, a to říjnové jednání v Karlových Varech a prosincové jednání v Lánech. Samotné přijetí Ústavy ČR dne 16. prosince 1992 bylo už pouze stvrzením obšírných debat, které byly do té doby vedeny. Česká republika tak mohla začít novou etapu samostatného státu s přijatou ústavou reflektující zásadní hodnoty, na kterých je nový stát vystavěn.

Použité zdroje

Knižní zdroje:

GERLOCH, A., KYSELA, J. et al. *20 let Ústavy České republiky. Ohlédnutí zpět a pohled vpřed*. Plzeň : Aleš Benk, 2013. ISBN 978-80-7380-448-0.

GERLOCH, Aleš, Vladimír ZOUBEK a Jiří HEBEJK. *Ústavní systém České republiky*. 5. aktualiz. vyd., 1. vyd. ve Vyd. a nakl. Aleš Benk. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Benk, 2013, 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.

GRONSKÝ, Ján. *Komentované dokumenty k ústavním diktandům Slovenska IV*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 649 s. ISBN 978-80-246-1389-5.

CHRASTILOVÁ, Brigita a Petr MIKEŠ. *Prezident republiky Václav Havel a jeho vliv na československý a český právní řád*. Vyd. 1. Praha: ASPI Publishing, 2003, XVIII, 565 s. ISBN 80-86395-63-4.

JIRÁSKOVÁ, Věra a Radovan SUCHÁNEK. *Pocta Prof. JUDr. Václavu Pavlíčkovi, CSc. k 70. narozeninám*. Praha: Linde, 2004, 614 s. ISBN 80-7201-487-0.

KYSELA, J. (ed.) *Deset let Ústavy ČR*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2003. ISBN 80-86432-45-9.

KYSELA, Jan. *Dvoukomorové systémy: teorie, historie a srovnání dvoukomorových parlamentů*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004, 630 s. ISBN 80-86432-89-0.

MLSNA, Petr, Jan KYSELA, Radovan SUCHÁNEK, Pavel MARŠÁLEK, Věra JIRÁSKOVÁ, Jan KUDRNA a Jan WINTR. *Ústava ČR - vznik, vývoj a perspektivy*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-63-9.

NEMECKÝ, Tomáš. *Vojtěch Cechl: život právníka ve 20. století*. Praha: Leges, 2010, 165 s. ISBN 978-80-87212-58-5.

PAVLÍ EK, V. a kol. *Ústavní právo a státov da 2. Díl Ústavní právo eské republiky*. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-90-5.

SUCHÁNEK, Radovan a V ra JIRÁSKOVÁ a kol. *Ústava eské republiky v praxi: 15 let platnosti základního zákona*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, 383 s. ISBN 978-80-87212-18-9.

SVOBODA, Cyril a Dušan HENDRYCH. *Ústava eské republiky: komentá . 1. vyd.* Praha: Beck, 1997, X, 242 s. ISBN 80-7179-084-2.

asopisecké zdroje:

FILIP, Jan. *Zapomenuté inspirace a aspirace Ústavy R: K 10. výro í p íjetí Ústavy R. asopis pro právní v du a praxi . 4/2002.*

JI ÍNSKÝ, Zden k a Vladimír MIKULE. *Návrh Ústavy R, který podali poslanci SSD 19.11. 1992 NR*. Právn historické studie. 37. Praha: Karolinum, 2005.

Elektronické zdroje:

Zdroje elektronického archivu Poslanecké sn movny Parlamentu R. Dostupné z: <http://archiv.psp.cz>

Ostatní zdroje:

Archiv Poslanecké sn movny, fond eská národní rada – VII. volební období (1992), NAD 8. Datum bádání: 24. 2. 2015.

Studium bulletin z let 1993 až 1996 ze sbírky doc. Kysely (Senát Parlamentu R).

Ústní sd lení poslance Marka Bendy (poslance Parlamentu R, Sn movní 4, Praha 1) dne 16. 04. 2014.

Ústní sd lení Ji ího Vyvadila ze dne 25. 11. 2013 (rozhovor vedl Mgr. Radek Píša).